

Chemie

Elektronische structuur van moleculen

prof. Zeger Hens | zegeer.hens@ugent.be | www.nano.ugent.be

Chemische binding

Karakteristieken van poly-atomaire moleculen

Groep 2 hydriden				
Stofsoort	Voorkomen	Vorm	E(M-H) (kJ/mol)	d(M-H) (nm)
LiH	vast	lineair	237	0.160
BeH ₂	vast	lineair	317	0.133
BH ₃	gas	vlak	377	0.119
CH ₄	gas	tetraeder	415	0.109
NH ₃	gas	pyramide	391	0.101
H ₂ O	vloeistof	V-vorm	463	0.096
HF	vloeistof	linear	571	0.092

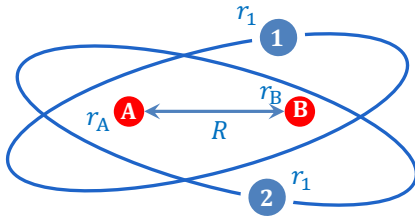
Poly-atomaire moleculen

- Ruimtelijke structuur – hoe zijn atomen gepositioneerd in de ruimte?
- Bindingssterkte – hoe sterk zijn atomen aan elkaar gebonden?

Kunnen we dit begrijpen op basis van de golfmechanica van atomen?

Golfmechanica voor moleculen

De Valentiebindingstheorie

Directe focus op 2-elektrontoestand

- e1 bij kern A / e2 bij kern B
- of omgekeerd
- Inclusief spin

Heitler-London golffunctie

$$C \left(\psi_{1s_A}(1)\psi_{1s_B}(2) + \psi_{1s_B}(1)\psi_{1s_A}(2) \right) (\alpha(1)\beta(2) - \beta(1)\alpha(2))$$

- Eerste kwantummechanische theorie van chemische binding
- Equivalent met MO maar ander startpunt voor benadering
- Focus op sets van 2 atomaire orbitalen en 2 elektronen

Golfmechanica voor moleculen

Hybride orbitalen

- Aantal gebonden H atomen verschilt van ongepaarde elektronen
- In H-atoom - ns en np orbitalen ontaardt
- ns en np lijken ook equivalent in groep 2 hydriden

Hybridisatie

Gebruik van lineaire combinaties van atomaire orbitalen om HL 2-elektron bindingen te realiseren

Groep 2 hydriden		
Stofsoort	Elektron configuratie	Ongepaarde elektronen
LiH	[He]2s	1
BeH ₂	[He]2s ²	0
BH ₃	[He]2s ² p	1
CH ₄	[He]2s ² p ²	2
NH ₃	[He]2s ² p ³	3
H ₂ O	[He]2s ² p ⁴	2
HF	[He]2s ² p ⁵	1

Golfmechanica voor moleculen

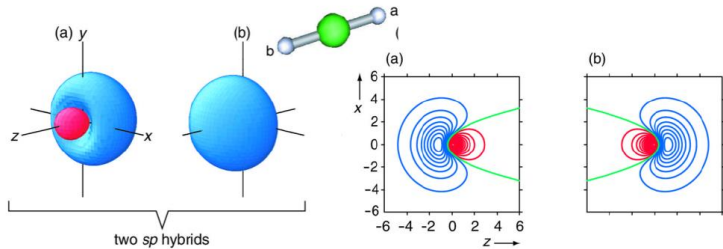
Hybride orbitalen

sp hybride orbitaal

$$\psi_{sp,1} \propto \psi_{2s} + \psi_{2p_z}$$

$$\psi_{sp,2} \propto \psi_{2s} - \psi_{2p_z}$$

2 gericht orbitalen langs +z of -z

Golfmechanica voor moleculen

Hybride orbitalen

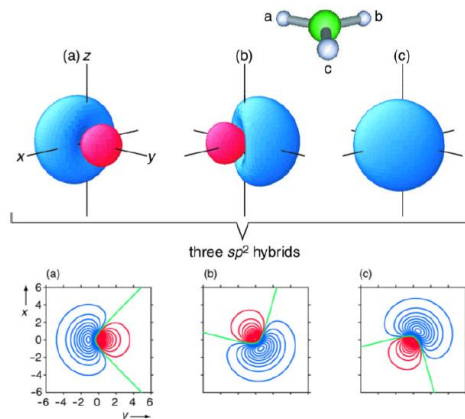
sp^2 hybride orbitaal

$$\psi_{sp^2,1} \propto \psi_{2s} + \sqrt{2}\psi_{2p_x}$$

$$\psi_{sp^2,2} \propto \psi_{2s} - \sqrt{\frac{1}{2}}\psi_{2p_x} + \sqrt{\frac{3}{2}}\psi_{2p_y}$$

$$\psi_{sp^2,3} \propto \psi_{2s} - \sqrt{\frac{1}{2}}\psi_{2p_x} - \sqrt{\frac{3}{2}}\psi_{2p_y}$$

3 gerichte orbitalen volgens
gelijkzijdige driehoek

Golfmechanica voor moleculen

Hybride orbitalen

sp^3 hybride orbitaal

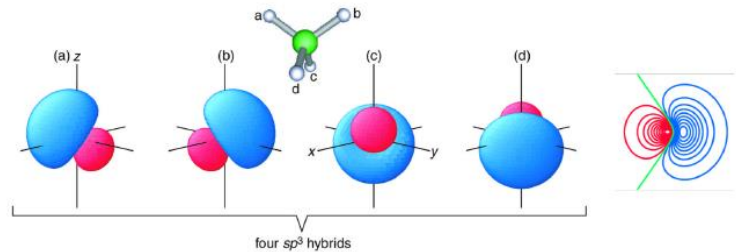
$$\psi_{sp^3,1} \propto \psi_{2s} + \psi_{2p_x} + \psi_{2p_y} + \psi_{2p_z}$$

$$\psi_{sp^3,2} \propto \psi_{2s} + \psi_{2p_x} - \psi_{2p_y} - \psi_{2p_z}$$

$$\psi_{sp^3,3} \propto \psi_{2s} - \psi_{2p_x} + \psi_{2p_y} - \psi_{2p_z}$$

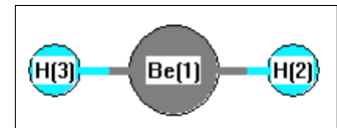
$$\psi_{sp^3,4} \propto \psi_{2s} - \psi_{2p_x} - \psi_{2p_y} + \psi_{2p_z}$$

4 gerichte orbitalen volgens
regelmatige tetraeder

Binding in groep 2 hydriden

Beryllium hydride (BeH_2)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Geen elektronen voor binding
- Geen stabiele molecule

Met sp hybridisatie

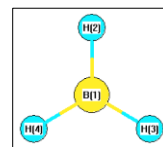

- Twee elektronen in sp hybride orbitalen
- Twee ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding met 2 H atomen in lineaire configuratie

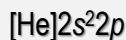
Merk op – vorming van chemische binding compenseert hybridisatie-energie
→ Geen vorming van niet-gevulde hybride orbitalen

Binding in groep 2 hydriden

Boorhydride (BH_3)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Eén p elektron beschikbaar voor binding
- Vorming van BH ?

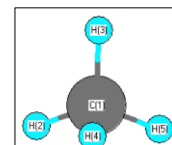
Met sp^2 hybridisatie

- Drie elektronen in sp^2 hybride orbitalen
- Drie ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding met 3 H atomen in driehoekig planaire configuratie

Binding in groep 2 hydriden

Methaan (CH_4)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Twee p elektronen beschikbaar voor binding
- Vorming van CH_2 ?

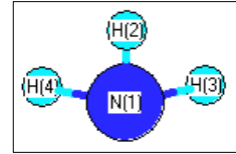
Met sp^3 hybridisatie

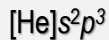
- Vier elektronen in sp^3 hybride orbitalen
- Vier ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding met 4 H atomen in tetraëdrische configuratie

Binding in groep 2 hydriden

Ammoniak (NH₃)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Drie *p* elektronen beschikbaar voor binding
- Vorming van NH₃?

Met *sp*³ hybridisatie

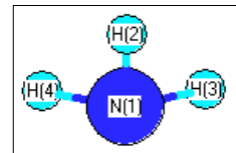

- Vijf elektronen in *sp*³ hybride orbitalen
- Drie ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding met 3 H atomen in piramidale configuratie?

Beide benaderingen verklaren stoichiometrie van ammoniak
→ Maar – voorspellen een verschillende structuur

Binding in groep 2 hydriden

Ammoniak (NH₃)

Zonder hybridisatie

- Vorming van NH₃?
- *p* orbitalen loodrecht op elkaar
- N-H bindingen onder 90°

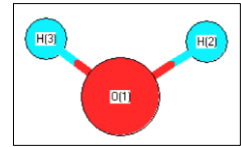
Met *sp*³ hybridisatie

- Vorming van NH₃?
- *sp*³ orbitalen spannen tetraeder op
- N-H bindingen onder 109.3°

Bindingshoek in NH₃ – 106.7°
→ Basis voor VSEPR theorie – zie cursus

Binding in groep 2 hydriden

Water (H₂O)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Twee *p* elektronen beschikbaar voor binding
- Vorming van H₂O?

Met *sp*³ hybridisatie

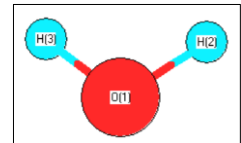

- Zes elektronen in *sp*³ hybride orbitalen
- Twee ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding met 2 H atomen in piramidale configuratie?

Beide benaderingen verklaren stoichiometrie van water
→ Maar – voorspellen een verschillende structuur

Binding in groep 2 hydriden

Water (H₂O)

Zonder hybridisatie

- Vorming van H₂O?
- *p* orbitalen loodrecht op elkaar
- O-H bindingen onder 90°

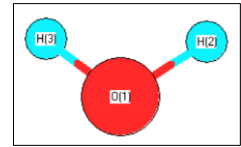
Met *sp*³ hybridisatie

- Vorming van H₃O?
- *sp*³ orbitalen spannen tetraeder op
- O-H bindingen onder 109.3°

Bindingshoek in H₂O – 104.5°
→ Gewogen combinatie – basis voor VSEPR theorie – zie cursus

Binding in groep 2 hydriden

Waterstof fluoride (HF)

Zonder hybridisatie

- Gesloten 2s subschil
- Eén p elektron beschikbaar voor binding
- Vorming van HF?

Met sp^3 hybridisatie

- Zeven elektronen in sp^3 hybride orbitalen
- Eén ongepaarde elektron voor binding
- Templaat voor binding met 1 H atomen in lineaire structuur?

Beide benaderingen verklaren stoichiometrie en structuur van HF

→ Winst uit hybridisatie beperkt

Binding in groep 3 hydriden

Twee opvallende moleculen – PF_5 en SF_6

Met sp^3 hybridisatie – PF_3

- Molecule bestaat, P-F bindingshoek 100°

Met sp^3 hybridisatie – SF_2

- Molecule bestaat, P-F bindingshoek 98°

Met sp^3d hybridisatie

- 5 ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding in trigonaal bipiramidale structuur

Met sp^3d^2 hybridisatie

- 6 ongepaarde elektronen voor binding
- Templaat voor binding in octaëdrische structuur

Waarom bestaan NH_5 of H_6O niet als groep 2 hydriden?